

साप्ताहिक नगारा

ISSN 2278-3954 Saptahik Nagara

श्री. _____

पत्ता _____

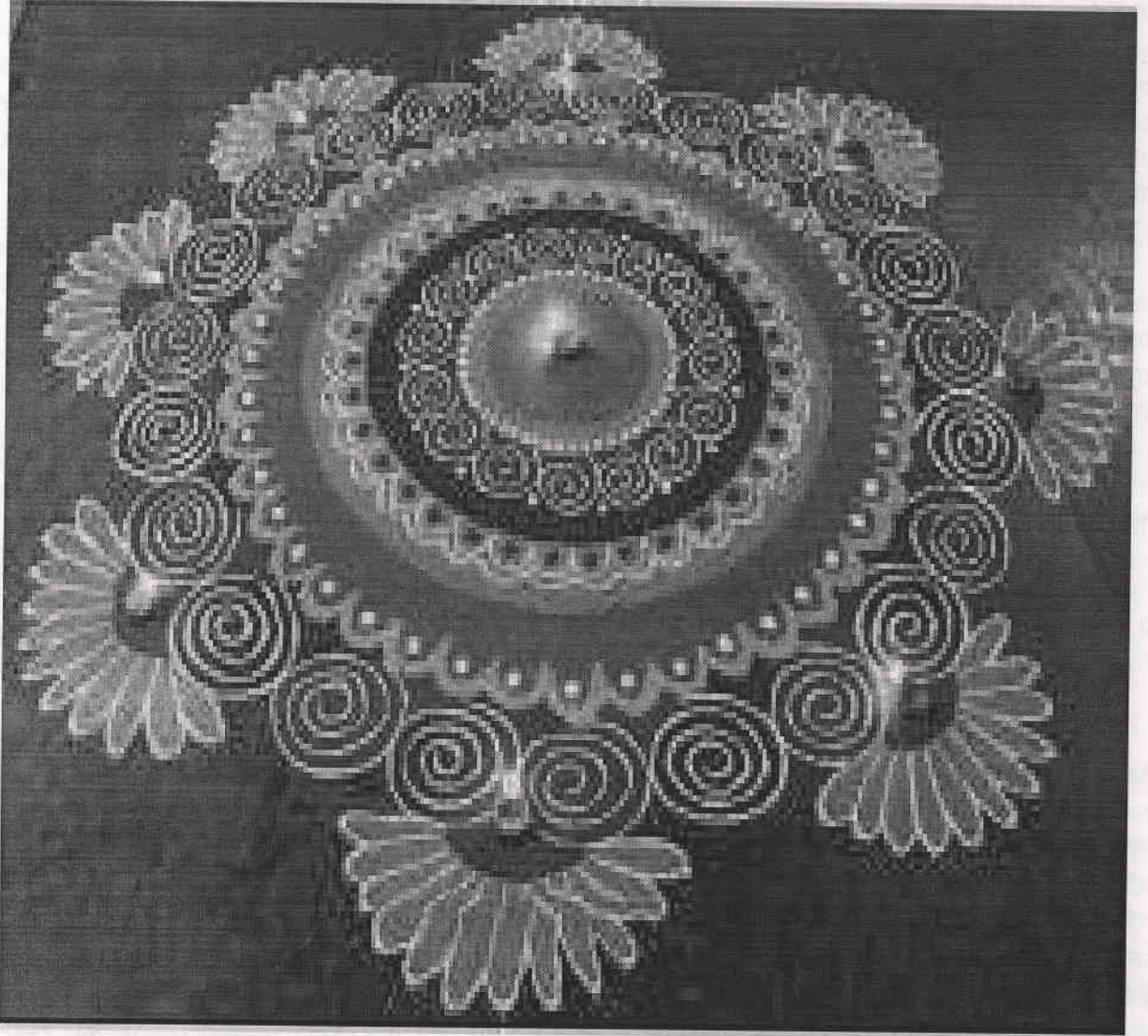
संस्थापक संपादक : दलितमित्र स्व. गोविंदराव गोरवाडकर

R.N.I. No. 16746/67 पोष्टाचा परवाना क्र. एम.जी.एन.३९/२०१८-२०२०

वरील पत्त्यावर अंक न पोहोचल्यास परत पाठविण्याचा
पत्ता : मा. संपादक सा. नगारा, ८५२, गोरवाडकर
वाडा, मालेगांव कॅम्प (नाशिक)

NAGARA WEEKLY

* मंगळवार दि. १५ ऑक्टोबर २०१९

एक कळी...

सुमारे चाळीस बेचाळीस वर्षापूर्वीची होती. सुन्या शेवडीवर एकटीने कसे जावे, गोष्ट. जून महिन्यातील एक संध्याकाळ. म्हणून ती थबकली.. तेवढ्यात तिचा पावसाळ्याला सुरुवात झालेली. दोन-तीन पुतण्या राजू उड्या मारत आला. तिने त्याला हलके पाऊस झाले होते. सोबत घेतले. राजू आठ-दहा वर्षाचा.. पेरण्यासारखी परिस्थिती थोडासा वेंधळा..

॥ मुक्तक ॥

प्रा.सुरेश भिलकोटकर
मो. : ९४२१६०९४३७

(लेखक मुक्त विद्यापीठात
प्राध्यापक आहेत.)

मात्र नव्हती. पण नशीबावर हवाला ठेवून कुणबी राजा हातातलं बी मातीत बुजत होता. पेरणी करित होता. मी आई नि भावासोबत शेतात गेलो होतो. आमची भुईमुगाची पेरणी जरा लवकरच आटोपली म्हणून आम्ही तिसऱ्या प्रहरीच घरी पोचलो. आमची बैलगाडी गल्लीत शिरत नाही, तोच गणपतदादाच्या घरासमोर गर्दी दिसली. गटागटाने लोक चर्चा करित होते.

गणपतदादाच्या शेतातही पेरणी चालू होती. त्यांच्या घरात माणसे जास्त असल्याने संध्याकाळचा स्वयंपाक करण्यासाठी धाकट्या सुनेला म्हणजे राधाला दुपारनंतर घरी पाठविले होते. चौदा-पंधरा वर्षांची राधा नुकतीच लग्न करून राधवची सहचारिणी झाली होती. शिडशिडीत बांध्याची.. तरतरीत नाकाची.. गोरीपान आणि देखणी राधा साऱ्यांची उठबस करित असे. घरातील सर्व लहानमोठी कामेही ती हसतहसत पूर्ण करित असे. कोणाशीही बोलताना ती हसतच बोलत असे. हसताना तिचा गोरा चेहरा नकळत लाल होई.. दात अस्सल मोत्यांसारखे चमकत.. त्यामुळे तिचे सौंदर्य अधिकच उदून दिसत असे.

त्या दिवशी राधा शेतातून लवकर घरी आली. पण रांजणात पाणी नाही, म्हणून हंडा घेवून ती शेवडी म्हणजे विहिरीकडे निघाली. सकाळ आणि संध्याकाळी त्या शेवडीवर गर्दी असायची. परंतु राधा आज अवेळीच निघाली

‘कहीपे निगाहे कहीपे निशाना’ असलेला. सांगितलेले काम कशी कसे करेल, याला अंदाज येणार नाही असा. पण त्याच्या मदतीची गरज राधेला नव्हती. ती त्याला पाणी ओढायला सांगणार नव्हती किंवा हंडा त्याच्या डोक्यावर ठेवणार नव्हती. तिला केवळ कोणीतरी सोबत हवे होते. तिने राजूला सोबत घेतले.

विहीर गावाच्या उत्तरेला एका खोल अशा नाल्यात होती. ही विहीर गावापासून चार-पाचशे मीटरवर असली तरी झाडांची गर्दी आणि खोल दरीमुळे गावापासून दूर वाटायची. राजू आणि राधा विहिरीवर गेले. त्यांना बराच वेळ झाला. तास-दीड तासानंतर तिचे सासरे गणपत दादा घरी आले. बंद दाराची कडी घातलेली त्यांना दिसली. सर्वांच्या पुढे शेतातून आलेली राधा कुठे असेल.. म्हणून त्यांनी आजूबाजूला पाहिले. शेजार-पाजारची मंडळीही पेरणीसाठी शेतात गेल्यामुळे त्यांना राधाचा पत्ता लागेना. गल्लीत लहान पोरं नेहमीप्रमाणे धांगडधिंगा घालत होती. पण राधा कोठे आहे, हे कोणीही सांगत

नव्हते. इतक्यात राजू उड्या मारत आला.. नि तक्रारीच्या सुरात म्हणाला, ‘दादा दादा राधाकाकुना माझं ऐकतच नाही..! केव्हाची एकटीच झेपू न्हायली शेवडीमध्ये..!’

गणपत दादा चपापले.. राज्या काय म्हणतो..? झेपू न्हायली..? तिला तर पोहता येत नाही.. राधा पाणी आणि अग्रीला खूप घाबरते.. हे तिच्या सासऱ्याला ठाऊक होते. ते ओरडले,

‘अरे ए राज्या कुठे आहे राधा...?’

‘शेवडीत झेपू न्हायली..’ राज्या पुन्हा शांतपणे म्हणाला.

तसा गणपतदादा आपले वय विसरून ओरडतच पाणवठ्याच्या शेवडीकडे पळाले. त्यांच्या मागोमाग लहान मुले आणि शेतातून पेरणी करून परतणारी मंडळी धावली. काय झाले.. कोणालाही कळत नव्हते.. गणपतदादा धावतच शेवडीवर गेले. विहिरीच्या कठड्यावर राधेचा पाण्याचा हंडा दुरुनच दिसला. शेवडीच्या पाण्यावर राधेची पाण्याची बादली नि दोर तरंगताना दिसला. पाण्याखालून काही बुडबुडे वर येताना त्यांना दिसले. ‘माझ्या राधेला वाचवा रे.. लोकहो..’ असा टाहो फोडत त्यांनी अंगावरच्या कपड्यानिशी विहिरीत उडी मारली. त्यांच्या पाठोपाठ दोन-तीन तरण्या पोरानी उड्या मारल्या. सगळ्यांनी शोधाशोध सुरु केली. शेवडीला पाणी भरपूर होते. सर्वांचे प्रयत्न व्यर्थ गेले. तोपर्यंत सारा गाव विहिरीभोवती जमा झाला होता. कोणीतरी दोन गळ आणले.

(एक कळी... पान ११ वर)

अरविंद आईस्क्रीम

* व्हॅनिला * स्ट्रॉबेरी * पायनापल
आदी स्वादांमध्ये आईस्क्रीम

* लग्न समारंभाच्या ऑर्डर स्विकारल्या जातील.
* कोल्ड्रीक्स दुकानदारांसाठी होलसेल भावात आईस्क्रीम

मुख्य शाखा : अरविंद आईस्क्रीम, बोरसे नगर,
प्लॉट नं. २८, सटाणा नाका, मालेगांव
शाखा : आशिर्वाद स्वीटस् अँड कोल्ड्रीक्स,
कापसे गल्ली, मालेगांव (नाशिक)
मोबाईल : 9822186585

तुम्ही रसिक वाचकही मला थांबू देणार नाही आहात. ते आहे गानसम्राज्ञी लताजी व हेमंतकुमार यांनी गायलेले श्री.सी.रामचंद्र उर्फ राम चितळकरांनी संगीतबद्ध केलेले 'अनारकली' मधील द्वंद्व गीत 'जाग देई इश्क जाग दिलको बेकरार कर' हृदय दुभंगणाच्या प्रीतीतले दुःख अमर करणारे 'बागेसरी' - 'वागीश्वरी'चेच रूप.

'बागेश्री' विषयीचे हे सूरचिंतन मनात शब्दाकार घेत राहते. त्याचाच समारोप अशाच स्फुरलेल्या का ओळींमधून

काहुरे उठती जरी अन् नूर हळवा सूर हा
याद भिजली साद घाली ही अशी बागेसरी
विरहिणी मीरेचिया उरी आर्त झुरते बासरी
काळजाला विंधणारी ही अशी बागेसरी
.....ही अशी बागेसरी

(उत्तरार्ध)

(स्टेथोस्कोपच्या कंठातून पान ९ वरून)

बहुतेक चार माणसं आहेत ती.

मनं बनवून आलेली दिसत आहेत.

काहीतरी करणार नक्की.

मला खूप भीती वाटत आहे.

मला कुणी शाळेत बोललं तरी, तुम्ही कसे यायचे मग मला वाचवायला!

आता या प्लीज.....

आई तू तरी ये....

माझी काहीच चूक नव्हती गं....

तरी ती माणसं आता मला मारणार आहेत....

आई हे जग खूप वाईट आहे.....

आई हे जग खूप वाईट आहे.

माझ्याच वॉर्डात कोपन्यातला खाली असलेला बेड कदाचित माझी वाट पाहत आहे.....

मग पुढचे आता सगळे त्या कॅमेऱ्यात रेकॉर्ड फुटेजमध्ये दिसणारच आहे.

.

.

(ही कथा कुण्या एका रेसिडेंट डॉक्टरची नसून इथे असलेल्या आपल्या सगळ्यांची आहे. सर्वांनी देव मानलेल्या डॉक्टरच्या मनात अशी भीती येणं हेच आजच्या Medical Education Health care system चं मोठं Failure आहे)

खूप झालं मेणबत्या, निदर्शने, मोर्चे, संप....

मी हिंसेचा पुरस्कर्ता नाही, पण अशा वेळी नक्कीच वॉर्डात Medical paramedical staff हा नातेवाईकांपेक्षा नक्कीच जास्त असतो. अशा वेळी असं कुणी नातेवाईकांनी मारण्याचा प्रयत्न केला तर तिथेच सगळ्यांना मारायला हवं.... अॅक्शनला रिअॅक्शन झालीच पाहिजे. तिथल्या तिथेच....

कारण Self Defence नक्कीच गुन्हा नाहीये.

तसंही १९ विषय वाचतोच की आपण मग होऊन जाऊ द्या २० वा विषय 'SELF DEFENCE')

(वनप्रदेश पान ८ वरून)

झाडांच्या भिन्न प्रकृतीमुळे त्यातून पाझरणारे रसप्रवाह देखील वेगवेगळ्या प्रकारचे दिसतात. काही झाडातून भरपूर पाणी बाहेर पडते. उदा. औदुंबर

काही वृक्षांच्या शरीरातून फेसासारखा रस बाहेर पडतो. त्याला फेन असे म्हणतात. काही वृक्षांमधून घट्ट रस बाहेर पडतो. त्याला सांद्र असे म्हणतात.

काही वृक्षातून दुधासारखा पण चिकट असा रस बाहेर पडतो. पान किंवा फूल तोडले तरी सुद्धा असा रस येतो. त्याला क्षीर असे म्हणतात. उदा. रुई, मंदार, इत्यादी. काही वृक्षातून गिळगिळीत रस बाहेर पडतो. त्याला मोचक असे म्हणतात. त्याला तेलकटपणा मुळीच नसतो. काही झाडात भरपूर तेल असलेल्या

गार्दींमधून गंधयुक्त आणि ज्वलनशील असा रस बाहेर पडतो. त्याला जणुक असे म्हणतात.

अशाप्रकारे पलिप्लव, फेन, सान्द्र, क्षीर, मोचक आणि जणुक असे रस निर्यासाचे प्रकार आहेत.

वृक्षांतील स्नेह गुण-

काही वृक्षांच्या पाने, फुले, सार आणि बीज इत्यादींच्या ठिकाणी तेलकटपणा असतो. काहींच्या बाबतीत निर्यास होतांना स्नेहयुक्त रस बाहेर पडतो. वृक्षांच्या ज्या-ज्या अवयवात स्नेह असतो. तेथून तो बाहेर पडतो.

स्नेहयुक्त रसगुण दोन प्रकारचा असतो. विरल असलेला स्नेहगुण शीतल असतो. तो आपला गुण सोडत नाही. जो दाट म्हणजे सांद्र असतो त्यातील शीतल गुण थंडीने घट्ट होतो आणि उष्णतेने विरघळतो.

काटेरी झाडांविषयी-

कांही वृक्षांच्या त्वचेवर किंवा पानांवर शंकुच्या आकाराचे, तीक्ष्ण टोक असलेले जे अवयव दिसतात. त्याला काटे असे म्हणतात. तीन पअकाराचे काटे असतात. ऋतुकंटक, वक्र कंटक आणि कूटकंटक. ऋतुकंटक सरळ असतो. वक्रकंटकाचे टशके खालच्या दिशेने वाकलेले असते. कूटकंटक मोठा असून शिखराच्या आकाराचा असतो.

■■■

(एक कळी... पान ७ वरून)

गळाच्या साह्याने शोधाशोध सुरु झाली. एका गळाला राधेचा पदर अडकला. तिला वर काढण्यात मश आले. परंतु तोवर खूप उशीर झाला होता.

राधा राजूला घेवून विहिरीवर गेली खरी... पण पाणी ओढताना तिचा अचानक तोल गेला.. ती विहिरीत पडली.. पडताना घाबरून 'राजू राजू..' म्हणून मदतीसाठी हाका मारू लागली. राजूला तिच्यावरचे संकट कळलेच नाही.

'काकू तू एकटीच पोहते ना.. थांब मी दादांनाच सांगतो' म्हणून तक्रार करीत राजू घराकडे पळाला. तो घराकडे निघाला खरा.. परंतु रस्त्याने खेळणाऱ्या मुलांमध्ये तो रेंगाळला आणि नंतर खेळण्यात रंगून गेला. तेथेच सारे संपले. येथे एखादा चाणाक्ष मुलगा असता तर राधाचे प्राण वाचले असते. राधा अकाली गेली.. पुढच्या सहा महिन्यात राधेवने दुसरे लग्न केले. एक कळी खुलता खुलता अचानक गळून पडली.. आणि राधेवसह साऱ्यांच्याच विस्मृतीत गेली.. कायमची!!

■■■